

kinofikacji, najlepszym tego dowodem jest scena, na którą niejednokrotnie patrzyłem własnymi oczami przed rokiem. Oto kierownik PGR-u w sąsiadujących z Darłowem Pałcewicach, ob. Szczepan Chudziński, który przy pracach rolnych i gospodarczych posługuje się jedynie robotnikami fizycznymi pochodzenia niemieckiego, nie tylko dba o ich dobre wyżywienie i higienę ich mieszkań, ale co pewien czas w niedzielę przywozi do Darłowa, kupuje im bilety wstępu i sam w ich towarzystwie przygląda się filmowi. I wtedy, gdy patrzyłem na tego rodzaju obrazek, — czy chciałem lub nie chciałem, w myślach swych kojarzyłem moje sprzed dwunastu lat przeżycie ze scenami o tak wymownej treści, o jakich przed chwilą wspomniałem.

STANISŁAW DULĘWICZ

POWIAT LĘBORSKI

1. Ogólna charakterystyka powiatu

Powiat lęborski zajmuje północno-zachodnią część województwa gdańskiego. Jest to jeden z największych powiatów w województwie obejmujący powierzchnię 1144 km², co stanowi 10,5% całego obszaru województwa gdańskiego.

W gospodarce wojewódzkiej powiat lęborski odgrywa rolę poważną jako jedna z baz, które zaopatrują zespół miast portowych wybrzeża gdańskiego w artykuły rolnicze. Rozwinięty przemysł dostarcza ludności miejscowej a także na cele gospodarcze województwa szeregu artykułów, z których poza tym część idzie na eksport. Gospodarka rybna jest źródłem zaopatrzenia ludności w ryby i przetwory rybne, nadmorskie zaś położenie powiatu stwarza z jego niektórych terenów atrakcyjne ośrodki wczasowo-turystyczne w skali krajowej.

Powiat ma urozmaicony krajobraz. Obok zalesionych wyżyn występują tu piaszczyste wybrzeża z największymi w Polsce wydmiami piaszczystymi i rozpościerają się ogromne jeziora, jak Łebskie, Sarbskie i inne, znajdują się w nim również rezerwy przyrody: Park Narodowy, bagna Gać, Charbrowo, mierzeja sarbska.

Obszar powiatu podzielić można na trzy rejony:

1. część północną, zajęta w znacznej części przez torfy i mursze, posiadająca korzystne warunki dla rozwoju hodowli ze względu na duży obszar łąk,

2. część środkową posiadającą gleby gliniaste i gliniasto-piaszczyste, które zaliczone być mogą do gleb średnich. Najważniejszymi roślinami uprawianymi w tym rejonie są: żyto, pszenica, len, owies i ziemniaki,

3. część południową, mającą gleby piaszczyste. Z powodu niekorzystnych warunków glebowych i klimatycznych dominującymi uprawami są tu tylko: żyto i ziemniaki.

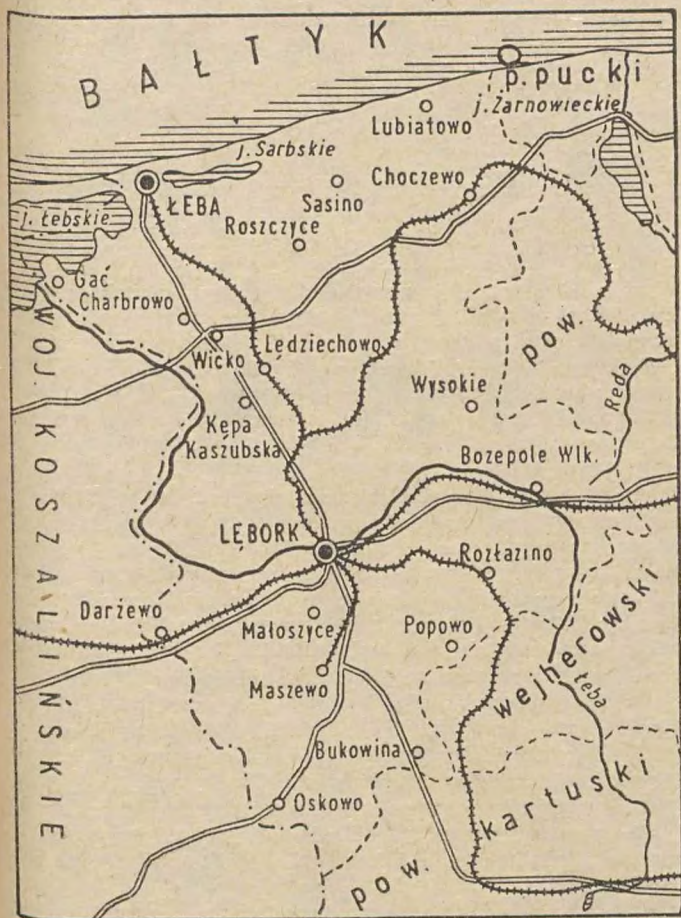
Powiat lęborski zasobny jest w ropy ceramiczne, których pokłady znajdują się w Lęborku, Nowej Wsi i Lędziechowie, żwir i piasek, rozmieszczone w wielu miejscowościach powiatu. Stwarza to pomyślne warunki dla rozwoju przemysłu materiałów budowlanych. Znaczne pokłady torfu, szczególnie w dolinie Łeby, którego zasoby szacować można na 71 milionów m³, stanowią podstawę dla rozwoju przemysłu torfowego.

Lasy, przeważnie iglaste, zajmujące blisko 40 000 ha, czyli ok. 35% powierzchni powiatu, są podstawą dla rozwoju przemysłu drzewnego.

Jeziora, powierzchni ok. 3000 ha, eksploatowane przez Państwowy Zespół Rybacki, zaopatrują ludność w ryby słodkowodne.

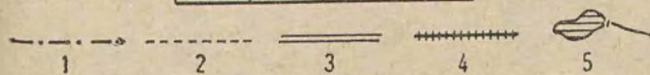
2. Ludność

Po klęsce Niemiec w drugiej wojnie światowej, wraz z cofającymi się oddziałami armii niemieckiej, powiat opuściła znaczna część ludności niemieckiej. Według raportu wojewody gdańskiego z grudnia 1945 r. liczba ludności niemieckiej, która nie opuściła swoich domostw, wynosiła ok. 24 tys. osób, tj. ok. 40% ludności z r. 1939. Na skutek repatriacji liczba ludności niemieckiej malała w dalszym ciągu.

Powiat lęborski

0 10 20 Km

1. Granice województwa
2. Granice powiatu
3. Ważniejsze drogi
4. Linie kolejowe
5. Rzeki i jeziora

Odbudowa życia gospodarczego zależna była w pierwszym okresie po wyzwoleniu od szybkiego zaludnienia opustoszałych terenów elementem polskim. Akcja osadnictwa, rozpoczęta w r. 1945, szybko wyrównywała ubytki ludności niemieckiej. Według spisu powszechnego z 1946 r. ludność powiatu wynosiła ok. 46 tys. Ruch wędrowny trwał do końca r. 1955, osiągając w tym czasie stan ludności wynoszący ok.

47,5 tys. osób. Pod koniec 1957 r. ludność powiatu wzrosła już do 51,1 tys. osób, co przedstawia 82% stanu z r. 1939. Tempo wzrostu ludności miejskiej było znacznie szybsze aniżeli ludności wiejskiej. Pod koniec 1957 r. ludność miejska osiągnęła liczbę 23,3 tys. osób, tj. 110% stanu z 1939, natomiast ludność wiejska — 28,4 tys. osób, co daje ok. 70% stanu z r. 1939. Stąd wynika, że znaczne możliwości osadnictwa wiejskiego istnieją tu w dalszym ciągu. W r. 1957 gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 45 osób wobec 48 w r. 1939.

Odsetek ludności zawodowo czynnej jest stosunkowo wysoki (wyższy aniżeli w innych powiatach województwa). Wynosił on w r. 1957 ponad 48% ludności. Na 1000 pracujących w r. 1957 zatrudnionych było:

w rolnictwie	246 osób
w przemyśle i rzemiośle	56 „
w transporcie i łączności	23 „
w administracji, urządzeniach socjalnych i kulturalnych	33 „

3. Przemysł i rzemiośło

Władze polskie, które w r. 1945 przejęły w posiadanie powiat łęborski, zastały przemysł w poważnym stopniu zniszczony lub spustoszony przez cofającego się okupanta hitlerowskiego. Przed władzami powiatu stało zadanie odbudowy przedsiębiorstw przemysłowych. W okresie 1945—1957 nie tylko odbudowano, ale jeszcze poważnie rozwinięto przemysł powiatu. Podstawą tego rozwoju były bogactwa naturalne ziemi łęborskiej. Odbudowano więc cegielnie i kaflarnie, a następnie rozbudowano przemysł ceramiczny powiatu, oddając do eksploatacji w r. 1957 nowoczesnie urządzoną cegielnię.

Przedsiębiorstwa przemysłu drzewnego w Łęborku zostały nie tylko odbudowane, ale również poważnie rozszerzone. Obecnie zakłady przemysłu drzewnego produkują szeroki asortyment wyrobów, jak beczki, meble, różny sprzęt gospodarczy itp. Rozbudowane zostały Zakłady Roszarnicze, których produkcja opiera się na rozwiniętej w powiecie uprawie lnu. Z każdym rokiem zwiększała się produkcja Zakładów Przemysłu Drożdżowego. Łęborskie Zakłady Przemysłu Terenowego uruchomiły po wyzwoleniu szereg wytwórni, m. inn. walizek, obuwia, stolarni, zakłady graficzne.

Żywą działalność produkcyjną rozwinęła spółdzielczość pracy. Robotnicza Spółdzielnia Pracy Metalowo-Odlewnicza wykonuje odlewy dla przemysłu kluczowego i ma szereg punktów usługowych: tokarski, blacharski, spawalniczy, ślusarski i kotlarski. Rzemieślnicza Spółdzielnia Stolarzy produkuje meble i tarcicę. Liczne są także punkty usługowe Spółdzielni Pracy Branży Skórzano-Obuwniczej.

Zakłady Rybne w Łebie w coraz większym stopniu zaopatrują w przetwory rybne i świeżą rybę nie tylko powiat łęborski. Ponadto istnieje szereg drobniejszych przedsiębiorstw przemysłowych, jak: kaflarnie, zakłady mleczarskie, młyny, piekarnie, tuczarnia i rzeźnia drobiu i inne.

Po VIII Plenum KC PZPR na terenie powiatu powstało wiele przedsiębiorstw prywatnych, uzupełniających w pewnej mierze dotychczasowe braki, jak: wytwórnie wód gazowych, 9 zakładów prefabrykatów budowlanych, 3 przetwórnice warzywno-owocowe, wytwórnia mat trzcinowych i wytwórnia chemiczna.

Osiągnięcia w zagospodarowaniu przemysłowym powiatu są poważne, jakkolwiek nie wyzyskano dotychczas wszystkich rezerw. Dawna fabryka zapalek jest niewłaściwie zagospodarowana, gdyż służy za magazyn zbożowy. Browar wykorzystany jest jako przechowalnia warzyw i owoców. Nie zostały dotychczas zagospodarowane niektóre gorzelnie i mleczarnie, które na skutek tego niszczeją.

W osadnictwie na Ziemiach Odzyskanych i ich aktywizacji gospodarczej niemała rola przypada rzemioślu. Wraz z rozwojem osadnictwa w pierwszych latach po

wyzwoleniu postępował równolegle rozwój rzemiosła. W następnych jednak latach został on zahamowany w wyniku błędnej polityki uprawianej w stosunku do rzemiosła.

Rozwój rzemiosła w pow. lęborskim w l. 1950—1957

Rok	Liczba warsztatów		Zatrudnienie	
	w tym w miastach		w tym w miastach	
1950	54	41	82	64
1951	60	42	83	62
1952	59	41	73	56
1953	54	34	68	37
1954	59	6	90	6
1955	57	4	84	4
1956	95	21	126	22
1957	197	52	283	67

Zestawienie powyższe wykazuje, że w okresie 1952—1955 nastąpił ogromny spadek rzemiosła w mieście, przełom natomiast w rozwoju rzemiosła nastąpił w r. 1956¹.

Podział branżowy rzemiosła na koniec roku 1957 przedstawiał się następująco:

Ważniejsze branże rzemieślnicze w r. 1957²

Branża	Liczba warsztatów		Liczba uczniów	
	w tym		w tym	
	na wsi		na wsi	
budownictwo	7	1	—	—
betoniarstwo	—	—	—	—
szklarstwo	2	—	—	—
zduństwo	1	1	—	—
blacharstwo	2	—	—	—
kowalstwo	20	17	1	—
ślusarstwo	5	—	—	—
bednarstwo	1	1	—	—

Powyższe zestawienie wykazuje wysoce niezadowolający stan rzemiosła w powiecie. Podstawowe branże, szczególnie obsługujące potrzeby wiejskie, reprezentowane są w znikomej ilości. W powiecie nie ma zarejestrowanego ani jednego dekarza, instalatora urządzeń c. o. i chłodniczych, instalatora urządzeń elektrycznych czy wodno-kanalizacyjnych; brak jest nadto rzemieślników innych branż. Na 192 rzemieślnicze warsztaty w powiecie tylko 52 znajdowało się na wsi. Potrzebną liczbę rzemieślników określić można na ok. 400. W r. 1957 na przeszło 400 wieśniaków przypadła zaledwie jeden zatrudniony w rzemiośle. W 192 warsztatach rzemieślniczych powiatu naukę rzemiosła pobierało zaledwie 44 uczniów, na wsi zaś w 52 warsztatach praktykowało 5 uczniów. Ze względu na wysoki wiek przeciętny rzemieślników, posiadających warsztaty w powiecie, i liczbę uczniów, przewidywać należy w najbliższych latach zanik rzemiosła, chyba że podjęte zostaną odpowiednie środki zaradcze.

¹ Na podstawie danych Izby Rzemieślniczej w Gdańsku.

² Według danych Izby Rzemieślniczej w Gdańsku.

4. Rolnictwo

W powiecie łębarskim przeważająca część gruntów nie jest użytkowana rolniczo. W r. 1957 tylko 49% gruntów powiatu znajdowało się w użytkowaniu rolniczym, reszta to lasy, jeziora oraz nieużytki. Strukturę użytków rolnych przedstawia poniższe zestawienie.

Struktura użytkowania gruntów w pow. łębarskim w % ogółu użytków rolnych

Rok	ziemie orne	łąki	pastwiska	ogrody i sady
przeciętnie w latach				
1933-1938	75	15,7	8,3	1,0
1957	71	14,8	11,9	0,3

Zestawienie wykazuje poważny spadek udziału gruntów użytych pod uprawę warzyw i na sadownictwo.

Powiat łębarski należy do tych powiatów w województwie, gdzie w okresie międzywojennym koncentracja własności ziemskiej w majątkach obszarniczych była największą. Wykazuje to struktura gospodarstw rolnych w r. 1939.

Struktura gospodarstw rolnych w pow. łębarskim w r. 1939³

Grupa obszarowa gospodarstw	ponad						
	poniżej 2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-20 ha	20-50 ha	50-100 ha	100 ha
a) odsetek ogólnej liczby gospodarstw	15,7	12,8	14,3	36,0	16,4	2,0	2,8
b) odsetek ogólnej powierzchni gospodarstw	0,5	1,6	3,3	17,0	14,3	4,2	59,1

Jak z powyższego widać, 4,8% ogółu gospodarstw obszarniczych skupiło w swoim posiadaniu aż 63,3% gruntów powiatu.

Przebudowa struktury rolnej po wyzwoleniu, zapoczątkowana aktami ustawodawczymi o ustroju rolnym i osadnictwie, spowodowała poważne zmiany w strukturze agrarnej powiatu.

W r. 1956 struktura gospodarstw rolnych kształtowała się w sposób następujący:

Struktura gospodarstw rolnych w powiecie łębarskim w r. 1956

Grupa obszarowa gospodarstw	ponad				
	poniżej 2 ha	2-5 ha	5-10 ha	10-14 ha	powyżej 14 ha
a) odsetek ilości gospodarstw	27,1	14,0	34,0	17,8	7,1
b) odsetek ogólnej powierzchni gospodarstw	4,7	5,5	40,5	30,6	18,7

Struktura zaś społeczna użytkowania gruntów w r. 1957 kształtowała się w sposób następujący:

Struktura społeczna użytkowania gruntów w pow. łębarskim w r. 1957 w % odpowiednich użytków rolnych.

	Gospodarka	
	indywidualna	społeczna
ziemie orne	43	57
łąki	48	52
pastwiska	41	56

³ „Gospodarstwo Wiejskie na Ziemiach Odzyskanych“, nr 1.

Po VIII Plenum KC PZPR i zapoczątkowaniu nowej polityki rolnej z rozwiązaniem się większości spółdzielni produkcyjnych i zapoczątkowaną akcją upełnolnienia drobnych gospodarstw rolnych nastąpiły zmiany w strukturze gospodarstw indywidualnych w r. 1957. Zmiany te charakteryzuje następujące zestawienie:

Grupa obszarowa	poniżej 2 ha	2—5 ha	5—10 ha	10—14 ha	powyżej 14 ha
Powierzchnia gospodarstw	w ha				
w r. 1956	624	1052	6905	5213	3198
w r. 1957	896	1513	7230	8839	7497

Zmiany, które zaszły w strukturze gospodarstw chłopskich w r. 1957, uważa się za korzystne. Liczba gospodarstw w grupie obszarowej 10—14 ha wzrosła z 397 w r. 1956 do 743 w r. 1957, ich zaś powierzchnia z 5213 ha w 1956 r. do 8839 ha w r. 1957. Podobnie wzmocniły się gospodarstwa średnie w grupie obszarowej powyżej 14 ha. Liczba ich wzrosła ze 180 w r. 1956 do 432 w r. 1957, powierzchnia zaś odpowiednio od 3198 do 7497 ha. Powyższa poprawa struktury gospodarstw chłopskich, powodująca wzrost ich towarowości, będzie postępowała na skutek dalszej akcji upełnolnienia drobnych małych towarowych gospodarstw rolnych.

Zagospodarowywanie powiatu bezpośrednio po wyzwoleniu rozpoczęło się w bardzo trudnych warunkach. Gospodarstwa rolne pozbawione były siły pociągowej, bydła i trzody chlewnej. Pod koniec 1945 r. na terenie powiatu znajdowało się tylko 2018 koni, 7903 krów, 1373 sztuk trzody chlewnej. Cały ten inwentarz był już sprowadzony przez osadników osiedlonych w drugiej połowie 1945 r. i stanowił tylko niewielki ułamek stanu pogłowia z r. 1939.

Rozpoczął się długi okres odbudowy produkcji rolnej. Systematycznie likwidowano odłogi, uruchomiono zniszczone urządzenia melioracyjne, z każdym rokiem zwiększała się powierzchnia zasiewów. W r. 1957 powierzchnia zasiewów wynosiła już 37.777 ha, tj. 93% ziemi ornej powiatu. Struktura upraw w r. 1957 kształtowała się w sposób następujący:

Struktura upraw w powiecie łęborskim w % ziemi ornej

Rok	pszenica	żyto	jęczmień	owies	ziemniaki	buraki	cukrowe	konieczyna i lucerna
przeciętnie w 1933—								
1938	3,3	31,0	3,4	17,0	20,8	—		6,9
1957	3,8	34,4	4,3	12,5	4,8	0,9		4,4

Zmiany w strukturze upraw w porównaniu ze strukturą z okresu międzywojennego uważa się za niekorzystne. Zbyt wysoki areal gruntów wyzyskany jest pod uprawę zbóż, kosztem upraw pastewnych. Powiat łęborski posiada szczególnie korzystne warunki dla uprawy ziemniaków, które mogłyby być eksportowane. Tymczasem udział uprawy ziemniaków, w porównaniu z okresem międzywojennym znacznie się skurczył. Zbyt mała jest również produkcja upraw pastewnych. Nieco lepiej przedstawia się uprawa roślin włóknistych, szczególnie lnu, który posiada tu korzystne warunki wegetacyjne. Poważne są zaniedbania w zakresie warzywnictwa i sadownictwa. W porównaniu z okresem przedwojennym zmniejszyła się powierzchnia ogrodów i sadów, warzywa zaś uprawiane są przez gospodarstwa dla celów własnego spożycia.

O postępach w rolnictwie powiatu świadczy systematyczny wzrost plonów z ha.

Plony z ha w powiecie lęborskim

Rok	żyto	pszenica	jęczmień	owies	ziemniaki
przeciętnie					
1934—1938	14,7	17,9	18,8	17,9	161
1955	8,5	9,0	11,0	10,0	90
1956	10,0	10,5	12,0	12,5	110
1957	14,0	15,7	12,9	13,4	132

Zestawienie powyższe wykazuje, że mimo stałego wzrostu wydajności rezerwy tkwiące w gospodarce roślinnej powiatu są bardzo poważne.

Okolice Leby to nie tylko piękne plaże i wydmy, lecz również ogromny kompleks łąk, zajmujących obszar ok. 16 tys ha, rozdzielony granicą województwa gdańskiego i koszalińskiego. Około 5 tys. ha tego kompleksu łąk znajduje się w powiecie lęborskim, po obu stronach rzeki Leby. Wojna wyrządziła wiele szkód w melioracjach, zmniejszając w poważnym stopniu wydajność łąk oraz pogarszając jakość siana. W okresie do r. 1955 prace melioracyjne były prowadzone stale. Przeprowadzono drenowanie na obszarze ok. 480 ha, regulację rzek i kanałów o długości 56 km i prac odwadniających na obszarze 250 ha. Jednakowoż wyniki ich były pomniejszone przez brak równoległego zagospodarowania zmeliorowanych terenów. Jednym z czynników, hamujących właściwe zagospodarowanie łąk na terenie powiatu, jest brak odpowiednich maszyn i ciągników do uprawy łąk zmeliorowanych. Zapoczątkowane zostały również w tym roku prace melioracyjne w dolinie rzeki Leby.

Powiat lęborski posiada dobre warunki dla rozwoju hodowli, w szczególności bydła w dolinie rzeki Leby i środkowej części powiatu. Start powiatu w zakresie hodowli był bardzo trudny, gdyż zaczynał się niemal od poziomu zerowego. Tempo rozwoju hodowli ilustruje następujące zestawienie:

Pogłowie inwentarza żywego w powiecie lęborskim

Rok	konie	bydło	trzoda chlewna	owce
1945	2018	7903	1373	653
1957	4608	17749	23076	10843

Pogłowie inwentarza żywego na 100 ha użytków rolnych

Rok	konie	bydło	trzoda chlewna	owce
1936	11,5	46,6	85,6	8,9
1957	8,2	32,0	41,0	19,0

5. Transport

Na rozwój życia gospodarczego powiatu wpływa niewątpliwie dobrze rozwinięta sieć kolei normalnotorowych, których gęstość wynosi 11,5 km na 100 km². Przez Lębork przebiega główna linia kolejowa Gdańsk—Szczecin, nadto istnieją połączenia: Lębork—Kartuzy, Lębork—Maszewo, Lębork—Choczewo—Wejherowo. Uzupełnienie transportu kolejowego stanowi transport samochodowy, który w ostatnich latach się rozwinął. Powiat posiada również dobrze rozwiniętą sieć dróg, której gęstość wynosi 68,5 km na 100 km². Z ogólnej długości dróg, tylko ok. 42% przypada na drogi o nawierzchni gruntowej. W okresie planu 6-letniego wykonano na tych drogach szereg robót inwestycyjnych, polegających na budowie dróg i przebudowie istniejących. Wybudowano również 4 mosty o łącznej długości 50 km.

6. Miasta powiatu

W powiecie lęborskim istnieją dwa miasta: Lębork i Łeba. Lębork obecnie tętni życiem gospodarczym. Czynny w nim jest szereg zakładów przemysłowych odbudowanych i rozbudowanych po wyzwoleniu: cegielnie, fabryki przemysłu drzewnego, roszarnia lnu, wytwórnia walizek oraz wiele innych zakładów już wymienionych. W okresie planu 6-letniego, powstały Lęborskie Zakłady Przemysłu Torfowego. Poza tym może się poszczycić siecią szkolnictwa zawodowego, że wymienimy: Liceum Weterynaryjne, Liceum Pedagogiczne, Liceum dla Wychowawczyń Przedszkoli, Szkoła Mechanizacji Rolnictwa, Szkoła Młodszych Pielęgniarek oraz Liceum Ogólnokształcące i Ognisko Artystyczne.

Dużą rolę w wychowaniu młodzieży odgrywa Dom Harcerza, posiadający sekcje: plastyczną, biologiczną, muzyczną, modelarską, wszystkie wyposażone w sprzęt odpowiedni. Rozbudowany został szpital w Lęborku, składający się dzisiaj z 8 oddziałów.

Wskutek napływu ludności oraz odbudowy i rozbudowy przemysłu ogromnie wzrosły potrzeby mieszkaniowe. Z powodu zniszczeń i niedostatecznej konserwacji utracona została część mieszkań, natomiast ludność Lęborka przekroczyła już obecnie poziom z r. 1939. Dalszy rozwój Lęborka wymaga przyspieszenia tempa budownictwa mieszkaniowego.

Lębork posiada istotne osiągnięcia na polu rozwoju urządzeń socjalnych.

Łeba jest miasteczkiem położonym w północnej części powiatu lęborskiego, oddalonym od Lęborka o 33 km, od Gdyni o 92 km. Już w X w. u ujścia rzeki Łeby istniało osiedle rybackie, zamieszkałe przez ludność kaszubską. Osiedle to, zwane Starą Łebą, znajdowało się na terenach położonych na zachód od obecnego miasta. W połowie w. XVI miastu poczęły zagrażać wydmy, które zmusiły ludność miasta do przeniesienia się na prawy brzeg Łeby, gdzie obecnie znajduje się miasteczko.

Korzystne położenie miasta pomiędzy dwoma jeziorami, Sarbskim i Łebskim, połączonymi kanałem biegnącym przez jego środek, piękne plaże nad otwartym morzem, lasy i wydmy wędrownie czynią z Łeby ośrodek wczasowo-turystyczny, atrakcyjny również dla turystów zagranicznych. Zjawiska przyrodnicze spotykane tu są jedynymi tego rodzaju w Europie.

Łeba jest również portem rybackim, mającym stare tradycje. Do portu prowadzą dwa falochrony: zachodni i wschodni. Wymagają one jednak przedłużenia. Wejście do portu jest bardzo wąskie i częściowo zamulone. Wzdłuż nabrzeży rozmieszczone są pomosty przeładunkowe mogące obsłużyć ok. 100 kutrów. Ale wskutek trudnego wejścia do portu w Łebie większe jednostki rybackie nie mogą tu wylądowywać ryb i zmuszone są zawijać do Władysławowa, co hamuje rozwój Łeby jako portu rybackiego.

Dzięki rybołówstwu morskemu i śródlądowemu rozwinął się w Łebie przemysł rybny. Istnieje tu szereg zakładów przetwórstwa rybnego, a Spółdzielnia Rybołówstwa Morskiego „10-lecie PRL” posiada nawet własną stocznice, chłodnię i przetwórnice.

Obecnie ludność miasta liczy ok. 2800 osób, co stanowi ponad 91% stanu ludności z 1939 r. Łeba jest w zasadzie miasteczkiem przemysłowo-rolniczym. Z ogólnej liczby zatrudnionych ok. 24% pracuje w rolnictwie.

7. Zakończenie

Powiat lęborski posiada dalsze, bardzo poważne możliwości rozwoju gospodarczego dzięki miejscowym bogactwom naturalnym i korzystnemu położeniu w po-

bliżu zespołu miast portowych. Przewiduje się, że już w okresie 1960—1965 rozbudowane zostaną: betoniarnie w Lęborku i Bożym Polu, stolarnia Lęborskich Zakładów Przemysłu Terenowego i zagospodarowana będzie dawna fabryka mebli. Nastąpi również rozwój przemysłu odzieżowo-włókienniczego przez przystosowanie do celów produkcyjnych pomieszczeń po byłym więzieniu.

Na podstawie właściwie zagospodarowanej doliny rzeki Łeby, przez wykonanie zaplanowanego programu robót melioracyjnych nastąpi poważny wzrost produkcji zwierzęcej. Powiat lęborski może się przekształcić w powiat eksportujący nawet za granicę kraju nadwyżki produkcji rolnej, w szczególności zwierzęcej i ziemniaków.

W najbliższej przyszłości należałoby poczynić kroki dla przekształcenia Łeby w ośrodek czasowy, ściągający rzesze turystów zagranicznych. Utrzymanie Łeby jako portu rybackiego wymaga pogłębienia wejścia do portu i zabezpieczenia przed tworzeniem się ławic piaszkowych. Inwestycje te pozwoliłyby również na wykorzystanie portu rybackiego do kabotażowego ruchu statków żeglugi przybrzeżnej¹.

HENRYK EDEL-KRYŃSKI

FABRYKA DZIEWIARSKA NA WSI OPOLSKIEJ

Wies Gielczyn Wielki jest już od dawna przedmiotem badań socjologicznych. W latach 1947 i 1949 prowadził je prof. dr St. Ossowski, a w latach 1949 i 1951 doc. dr Stefan Nowakowski. Ostatnie badania zorganizowane zostały w maju i czerwcu 1957 r. przez Katedrę Socjografii U. W. oraz Zakład Socjologii i Historii Kultury PAN i prowadzone będą w Gielczynie Wielkim również w ciągu roku bieżącego.

Artykuł niniejszy omawia przemiany, jakie w życiu społeczne wsi Gielczyn Wielki wnosi fakt, że od lat 12 istnieje w niej i rozwija się duży zakład przemysłu dziewiarskiego.

Materiał uzyskano drogą wywiadów formalnych i nieformalnych, obserwacji zwykłej oraz obserwacji uczestniczącej. Materiały statystyczne zebrane zostały w gromadzkiej radzie narodowej, wojewódzkiej radzie narodowej oraz zacierpnięte z wykazów bieżących i archiwalnych dyrekcji fabryki. Dążyliśmy przy tym do poznania procesów i faktów dotyczących całej wsi, a następnie do poznania głównego przedmiotu naszych zainteresowań — fabryki.

W czasie badań byliśmy w stałym, codziennym kontakcie z sześcioma robotnikami i ich rodzinami, a z dalszymi dziewięcioma w stałym, lecz nie codziennym kontakcie. Ponadto informowało nas kilkanaście pracowników — z którymi odbyliśmy wiele rozmów, m. in. w ambulatorium, w biurze fabryki, na podwórku fabrycznym i w sklepie wiejskim — oraz dyrekcja zakładów. Kontakty nasze obejmowały również kilka rodzin we wsi, nie mających związku z fabryką, i przedstawicieli miejscowych władz samorządowych, szkolnych i kościelnych.

1. Opis i charakterystyka badanej miejscowości

Wies Gielczyn Wielki, oddalona kilkanaście kilometrów od Opola i połączona z nim linią kolejową i autobusową, ciągnie się na przestrzeni ok. 4 km wzdłuż szosy asfaltowej, wiodącej z Opola. Jest to duża wieś, licząca 910 gospodarstw, o ogólnej powierzchni 1420 ha 75 a. Kilka gospodarstw ma po 15 ha ziemi, dwa posiadają ponad 20 ha ziemi, są to tak zwane gospodarstwa „gburskie”. 32 gospodarstwa posiadają od 7—14 ha ziemi, 64 gospodarstwa mają od 3—7 ha, 47 gospodarstw od 2 do 3 ha, 409 gospodarstw od 0,5 do 2 ha, 285 gospodarstw od 0,10 do 0,40 ha oraz 57 gospodarstw jeszcze drobniejszych.

Gielczyn Wielki jest racjonalnie zabudowany, domy i urządzenia gospodar-